

УДК 657.479.5

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-4-11>**Єремян О.М.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8170-7598>

Yeremian Olena

Kherson National Technical University

**КРИТИЧНА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ОБЛІКУ,
АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ВИКОНАННЯ РОБІТ
ЗА БУДІВЕЛЬНИМИ КОНТРАКТАМИ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ**

**CRITICAL ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE
OF ACCOUNTING, AUDITING AND ANALYSIS OF COSTS
OF WORK UNDER CONSTRUCTION CONTRACTS
AT CONSTRUCTION ENTERPRISES**

У статті проведено критичний аналіз сучасного стану обліку, аудиту та аналізу витрат на виконання робіт за будівельними контрактами. Проаналізовано наукові праці вітчизняних науковців, основні засади нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку витрат на виконання робіт за будівельними контрактами. Визначено основні проблеми обліку, пов'язані з визнанням та класифікацією витрат, нормативно-правовим регулюванням обліку витрат, використанням методів ведення обліку, відображенням витрат у внутрішній та фінансовій звітності та запропоновано рекомендації щодо їх вирішення. Проведено дослідження інформаційного забезпечення аудиту, визначено загальну проблему аудиту витрат будівельного підприємства та перспективні напрямки для проведення внутрішнього аудиту. Проаналізовано дослідження науковців щодо проблем аналізу витрат у будівництві та запропоновано проведення комплексного аналізу роботи будівельного підприємства з метою ефективного управління собівартістю продукції та виконаних робіт.

Ключові слова: витрати, будівельні контракти, облік, аудит, міжнародні стандарти фінансової звітності, аналіз, управління, підприємство, проблеми, перспективи.

The article critically analyses the current state of accounting, auditing and analysis of work costs under construction contracts at enterprises. The scientific works of domestic scholars and the basic principles of regulatory and legal support of cost accounting in accordance with national and international standards are analyzed. The author identifies the main problematic issues of cost accounting of construction enterprises, which include recognition of costs, inconsistency of analytical division of costs under a contract, use of accounting methods, inconsistencies in the standards regarding the list of costs which may be included in a construction contract; failure to take into account the peculiarities of recognizing construction income and expenses due to the duration of the production process; reflection of costs in internal and financial statements, etc. The article establishes that the issue of recognition and measurement of expenses in construction is problematic due to such a feature of the activity as obtaining a new or modified old object, several fixed assets during construction, which requires accounting for all expenses separately for each of them and over a long period of time. The paper proves that to manage risks, construction enterprises need to conduct an audit to assess the efficiency of enterprise management, financial stability, compliance with legislation and the principles of sustainable development, and identify the problems of cost audit in construction. It has been found that the general problem of auditing the costs of a construction enterprise is the lack of well-founded, effective internal audit standards and the imperfection of the methodological foundations for auditing the costs of enterprises. The necessity of using the internal audit as the main tool for improving the efficiency of enterprise

management and the use of proper information support of the auditor about the business entity is proved, which is quite relevant since it is the basis of the audit process itself. The article identifies the problems of cost analysis in construction. It concludes that to manage the cost of products and works effectively performed, it is necessary to conduct a comprehensive analysis of the enterprise's operation, which requires the development of an effective cost optimization model, which is individual and requires taking into account the specifics of the enterprise's industry, the peculiarities of the cost formation system and the scale of activity. Thus, the analysis of the research results shows that an important and effective area of effective management of a construction company is to study the problematic issues of the current state of accounting, auditing and analysis of costs for work under construction contracts to conduct further research and development in the direction of their improvement and adaptation to international standards.

Keywords: costs, construction contracts, accounting, audit, International Financial Reporting Standards, analysis, management, enterprise, problems, prospects.

Постановка проблеми. На сьогодні одними з найосновніших чинників ефективного управління будь-яким підприємством є повнота і достовірність інформації про виникнення витрат та їх контроль. Рівень витрат суттєво впливає на кінцеві результати діяльності, тому підприємства зацікавлені в ефективному використанні ресурсів, їх раціональному розподілі з метою зниження витрат. Ефективне управління витратами, їх аналіз та оптимізація стають критично важливими завданнями для забезпечення фінансової стабільності, конкурентоспроможності та успіху підприємства.

Питання обліку, аудиту та аналізу витрат є особливо важливим для підприємств будівельної галузі, оскільки вони мають свої технологічні, організаційні та економічні особливості. Діяльність будівельних підприємств в Україні має значний вплив на хід економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За тематикою дослідження працювали вітчизняні та зарубіжні науковці, такі як: Бутинець Ф. Ф., Адамська І. Є., Бережний Є. Б., Головацька С. І., Дерій В. А., Мельник Н. В., Нападовська Л. В., Голов С. Ф., Ткаченко Н. М., Сопко В. В., Крупка Я. Д., А. Аткинсона, К. Друрі та інші. Ці дослідники розглядали питання, пов'язані з обліком, аналізом та аудитом витрат, а також проблеми, пов'язані з ефективним управлінням ними на підприємствах. Крім того, питання організації та удосконалення обліку витрат і калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт досліджували вітчизняні науковці: Задорожний З.-М. В., Садовська І. Б., Очеретько Л. М., Мартинюк Н. Ю., Пославська Л. І., Кононова О. Є., Павелко О. В., Рубцова О. С. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Важливим напрямком ефективного управління будівельним підприємством є вивчення проблемних питань сучасного стану бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу витрат, пов'язаних з виконанням

будівельних контрактів. Слід зазначити, що проблемні аспекти не досліджувалися науковцями комплексно. Тому, виникає необхідність проведення подальших досліджень щодо визначення проблемних питань з обліку, аудиту та аналізу витрат у будівельному секторі, зокрема щодо витрат, пов'язаних з виконанням робіт за будівельними контрактами.

Метою статті є проведення критичного аналізу сучасного стану обліку, аудиту та аналізу витрат на виконання робіт за будівельними контрактами на будівельних підприємствах з метою визначення проблем та надання рекомендацій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будівельна галузь України є однією з найбільш бюджетоутворюючих та водночас стратегічно важливою у розвитку національної економіки, впливаючи на численні аспекти соціального та економічного прогресу країни, і набуває особливого значення в контексті зусиль післявоєнної відбудови України. Облік витрат підприємств будівельної галузі є особливо актуальним і критичним елементом ефективного управління діяльністю підприємства. Будівельна галузь характеризується великою різноманітністю проектів, кожен з яких може мати унікальні особливості та вимоги. Тому саме облік витрат дозволяє точно розраховувати та управляти бюджетом для кожного проекту.

Аудит витрат на підприємствах будівельної галузі є не менш актуальним і важливим елементом управління, оскільки допомагає забезпечити ефективність використання ресурсів, уникнення переплат та забезпечення фінансової стійкості. Проводячи аудит витрат, можна оцінити ефективність, з якою компанія використовує свої ресурси, включаючи матеріальні та трудові.

Аналіз витрат на підприємствах будівельної галузі є критично важливим процесом, оскільки дозволяє ефективно управляти ресурсами, підтримувати конкурентоспроможність та забезпечувати стійкість у сучасних умовах. Аналіз

витрат дозволяє визначити оптимальні шляхи використання матеріальних та трудових ресурсів, що є ключовим для підтримки ефективності та зниження витрат.

Отже, надзвичайно важливо провести огляд наукової літератури щодо бухгалтерського

обліку, аудиту та аналізу витрат на виконання робіт за будівельними контрактами з метою визначення спектру проблем, які були раніше досліджені та частково вивчені. Результати, отримані в результаті дослідження представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Огляд наукової літератури з питань обліку, аудиту та аналізу витрат на виконання робіт за будівельними контрактами

Автор, джерело	Проблемні питання, що розглядаються	Пропозиції автора
1	2	3
Бурова Т. А. [2]	Методичні засади визначення собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг у відповідності до чинних нормативних документів.	Сформульовано стратегії вдосконалення бухгалтерського обліку та змісту понаднормативних виробничих витрат, зокрема у вигляді відхилень (економії та перевитрат), пов'язаних із нерозподіленими витратами. Частина цих нерозподілених витрат пропонується включати до собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг на базі розподілу, яка відображає організаційно-технологічні особливості підприємства.
Гандзюк О. В. [3]	Розглянуто облікову політику підприємств, яка розглядається як важливий елемент ефективної організації бухгалтерського обліку на будівельних підприємствах України.	Надано пропозиції щодо вдосконалення порядку облікової політики цих будівельних підприємств.
Гриценко О. І. [4]	Розглянуто принципи побудови елементів обліку якості будівельно-монтажних послуг.	Визначені напрями удосконалення формування облікової інформації щодо забезпечення якості послуг.
Гусарова Л. В. [6]	Розглянуті особливості методу калькулювання змінних витрат у контексті можливості його використання при розрахунках вартості окремих видів будівельних робіт.	Проведено розрахунки та здійснено порівняння для двох підходів до влаштування вертикальної гідроізоляції та утеплення фундаментів. Запропоновано оцінку діяльності будівельного підприємства маржинальним методом.
Заграй А. В. [8]	Окреслено теоретичні аспекти складу і структури собівартості електромонтажних робіт.	Наведено методологію бухгалтерського відображення витрат на електромонтажні роботи та класифікацію методів розподілу нерозподілених постійних загальновиробничих витрат.
Кононова О. Є. [13]	Теоретичне обґрунтування та інноваційні підходи до вирішення наукових проблем знайшли своє відображення в практичних пропозиціях, спрямованих на вдосконалення організації та методології обліку витрат виробництва в будівельному секторі економіки.	Розкрито зміст і роль категорії «витрати» в системі обліку та управління підприємством. Надано рекомендації щодо класифікації статей витрат на будівельному підприємстві та змісту статей калькуляції. Обґрунтовано найбільш повний перелік особливостей будівництва.
Краєвський В. М. [15]	Обґрунтовано організаційно-методичні аспекти будівництва, що впливають на побудову системи обліку та внутрішньогосподарського контролю.	Надано рекомендації щодо вирішення проблем, пов'язаних з управлінським обліком та внутрішньогосподарським контролем у сфері будівництва.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Крижановський В. І. [17]	Розглянуто розвиток фундаментальних засад «управління за відхиленнями» в будівельних проектах, зосереджуючись на облікових і аналітичних показниках, які оцінюють операції, пов'язані з управлінням активами в рамках контракту будівельні підприємства. Додатково розроблено методичне та методичне забезпечення цього підходу.	Обґрунтовано теорію активізації ресурсів підприємствами з урахуванням динаміки економічної системи, а також обмежень, пов'язаних із природним відтворенням економічних ресурсів. Ця теорія формалізує модель перетворення ресурсів в активи підприємства та встановлює методологію управління активами суб'єктів господарювання.
Мартинюк Н. Ю. [18]	Висвітлено важливість застосування методу обліку витрат за видами діяльності.	Узагальнені проблемні аспекти, які виникають під час впровадження цього методу на підприємствах будівельної галузі.
Мельник Н. В. [19]	Досліджено підходи до трактування терміну «витрати» досліджено як у наукових, так і в правових джерелах.	Представлено поняття витрат, пов'язаних з основною діяльністю будівельних підприємств.
Омецінська І. Я. [21]	Визначено економічну сутність та структуру технологічної, виробничої та повної собівартості продукції (робіт, послуг).	Визначено, що оптимізації витрат протягом усього періоду операційної діяльності сприяють декілька факторів: організація комплексного обліку цих витрат за відповідними статтями; обґрунтоване групування витрат за місцями їх виникнення та центрами звітності; мотивація персоналу до оптимізації витрат; раціональний розподіл операційних витрат за різними видами продукції (робіт, послуг).
Павелко О. В. [24]	Висвітлено фундаментальну природу термінів «витрати» та «витрати», окреслено їх значення у розвитку облікової інформації. Проведено аналіз проблемних моментів, пов'язаних із застосуванням цих термінів у різноманітних нормативно-правових документах, та досліджено можливі шляхи вирішення.	У статті обґрунтовано необхідність узгодження положень нормативних документів, що регламентують облік витрат у будівництві та форм статистичної звітності будівельних підприємств.
Пославська Л. І. [26]	Розглянуто методи розподілу непрямих витрат, включаючи метод прямого розподілу, метод послідовного розподілу та розподіл взаємних послуг. Надається обґрунтування їх доцільності. Розглянуто застосування методів розподілу взаємних послуг на будівельних підприємствах.	Запропоновано бази розподілу загальновиробничих витрат між різними структурними підрозділами будівельної організації, які найбільш ефективно висвітлюють унікальні особливості будівельного виробництва.
Радіонова Н. Й. [27]	Розкрито поняття аналізу витрат, його цілі та завдання, пов'язані з його виконанням. Крім того, досліджено нормативно-правову базу та джерела інформації, що стосуються аналізу витрат	Визначено етапи аналізу витрат. Крім того, визначено елементи як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, які можуть впливати на рівень витрат.
Садовська І. Б. [29]	Систематизовано проблемні питання, що виникають при впровадженні методу обліку витрат на якість за методикою моделі «попередження, оцінки та витрат» в облікову систему, на основі результатів досліджень, оприлюднених у літературних джерелах.	Запропоновано напрями розв'язання проблемних аспектів впровадження методу обліку витрат на якість.

Джерело: узагальнено автором

Вивчення фахової літератури свідчить про те, що проблеми, пов'язані з обліком витрат у будівельних компаніях, охоплюють визнання витрат, застосування методології бухгалтерського обліку та їх відображення як у внутрішніх, так і у фінансових звітах тощо. Проаналізовані в науковій літературі дослідження різних науковців щодо проблемних питань обліку витрат на будівельних підприємствах наведені в табл. 2.

Проблема визнання та оцінки витрат у будівництві виникає через характер діяльності, яка передбачає придбання нових або зміни старого об'єкта, декількох об'єктів основних засобів у процесі будівництва.

Це вимагає окремого обліку всіх витрат для кожного активу протягом тривалого періоду часу. Отже, у сфері обліку будівництва виникають дві основні проблеми:

- визнання суми витрат за кожен окремий обліковий період протягом терміну будівництва;
- оцінка витрат, отриманих в результаті виконання будівельних контрактів.

Пославська Л. І. стверджує, що хоча для управління будівельним підприємством важливий аналітичний поділ витрат субпідрядників на прямі та загальновиробничі, цей підхід не узгоджується

з П(С)БО 18 «Будівельні контракти» [26]. Як зазначено в п. 3 П(С)БО 18, витрати слід визнавати за конкретним будівельним контрактом, субпідрядом, а не за окремими об'єктами чи, тим більше, за видами будівельно-монтажних робіт.

Можна погодитись з твердженням Задорожного З.-М. В. про те, що у Методичних рекомендаціях з формування собівартості будівельно-монтажних робіт витрати за видами діяльності класифікуються лише стосовно звичайної, основної та операційної діяльності, проте не акцентовані інші види діяльності [9]. Також в своєму дослідженні Задорожний З.-М. В. розглядає витрати періоду операційної діяльності будівельних підприємств і зазначає, що в будівництві, на відміну від інших галузей економіки, не всі адміністративні витрати є витратами періоду.

Пилипів Н. І. в своєму дослідженні розкриває питання розбіжностей між фінансовим та податковим обліком щодо витрат, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням основних засобів [25].

В Україні все більше уваги приділяється правилам бухгалтерського обліку, які відповідають міжнародним стандартам, що зумовлено інтеграцією країни у світовий економічний простір. Перехід від національних стандартів

Таблиця 2

Огляд наукової літератури щодо проблем обліку витрат на виконання робіт за будівельними контрактами

Автор	Проблемні питання
Задорожний З.-М. В. [10, с. 186]	Існуюча в Україні база для оцінки нормативів державних будівельних норм не відповідає структурі витрат, встановленій Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку України. Ця неузгодженість призводить до значних проблем під час аналізу витрат на будівництво на практиці, особливо в сфері управлінського обліку, що вимагає значної їх деталізації та аналітики.
Осмятченко В. О. [22]	Виконання будівельно-монтажних робіт характеризується рядом специфічних особливостей, які суттєво впливають на організацію та методику первинного, аналітичного та синтетичного обліку, а також на визначення їх собівартості. Критичне занепокоєння викликає недостатня теоретична розробленість і дискусійність численних положень бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт, а також необхідність удосконалення методологічних засад.
Пилипів Н. І. [25]	Нормативні положення щодо ведення фінансового та податкового обліку витрат, пов'язаних з експлуатацією основних засобів будівельних підприємств, мають суперечливість. Витрати підтримання у робочому стані основних засобів та витрати, пов'язані з поліпшення основних засобів відображають у фінансовому та податковому обліку, однак, у фінансовому обліку відсутнє поняття «10% ліміту» на відміну від податкового обліку.
Струк Н. С. [32]	Проблема розподілу загальновиробничих витрат виникає через необхідність достовірно визначити собівартість і рентабельність продукції. Крім того, спостерігається тенденція до зростання частки загальновиробничих витрат у загальній структурі виробничих витрат, що спонукає до пошуку ефективних методів їх розподілу. Такий розподіл загальновиробничих витрат має велике значення для будівельних фірм, оскільки витрати, пов'язані з будівельною продукцією, охоплюють витрати, пов'язані з експлуатацією будівельних машин і обладнання, витрати допоміжних і допоміжних виробництв, а також частину внутрішніх операційних витрат, які повинні бути відповідним чином розподілені між об'єктами обліку витрат.

Джерело: узагальнено автором

бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) визначає кілька проблем, зокрема:

- підготовка кваліфікованих бухгалтерів та студентів за профільною спеціалізацією відповідно до міжнародних стандартів потребує значних часових та фінансових ресурсів;
- відсутність програмного забезпечення, здатного формувати звіти відповідно до МСФЗ;
- постійні зміни в самих МСФЗ, що вимагає постійного вивчення нових принципів і правил бухгалтерського обліку.

Так, наприклад, у 2018 році Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (далі – МСБО) 11 «Будівельні контракти» був замінений на МСФЗ 15 «Дохід за контрактами з клієнтами» для будівельних фірм [35]. Цей стандарт описує процедури обліку додаткових витрат, які виникають внаслідок укладення та виконання контрактів із клієнтами, за умови, що ці витрати не підпадають під сферу дії іншого стандарту. Витрати, понесені у зв'язку з контрактом із клієнтами, класифікуються як актив, якщо суб'єкт господарювання передбачає відшкодування цих витрат.

Основна проблема, пов'язана із впровадженням цього стандарту в будівельних компаніях, полягає в тому, що МСФЗ 15 «Дохід за контрактами з клієнтами» не враховує особливості визнання доходів і витрат будівництва у зв'язку з довготривалістю виробничого процесу, що суперечить П(С)БО 18 «Будівельні контракти»,

виникають розбіжності під час визначення ціни операції. Крім того, у міжнародних стандартах не передбачено стандарту аналогічного П(С)БО 16 «Витрати» – це призводить до певних розбіжностей відносно переліку витрат, що можуть бути включені до собівартості будівельного контракту. Для вирішення таких розбіжностей необхідно керуватися загальнодоступними Тлумаченнями щодо застосування на практиці підприємствами МСФЗ. Такий підхід є важливим для узгодження вітчизняної фінансової звітності з реаліями міжнародної практики.

Процес будівництва за своєю суттю є складним, що потребує великої кількості ресурсів і співпраці різних учасників, таких як субпідрядники, постачальники, клієнти, інвестори та інші зацікавлені сторони. Як наслідок, будівельні підприємства стикаються з численними фінансовими та управлінськими ризиками. Для ефективного управління такими ризиками підприємства можуть проводити аудит, спрямований на оцінку ефективності практики управління, фінансової стійкості, дотримання вимог законодавства та принципів сталого розвитку. Важливість аудиту на будівельних підприємствах полягає в його здатності покращувати практику управління, підвищувати ефективність роботи та зменшувати фінансові та управлінські ризики.

Проаналізовані в науковій літературі дослідження різних науковців щодо проблем аудиту витрат у будівництві наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Огляд наукової літератури щодо проблем аудиту витрат в будівництві

Автор	Проблемні питання
Бурдьо І. М. [1]	Теоретичні підходи до проведення аудиту будівельних підприємств. Описано основні етапи аудиту із врахуванням особливостей діяльності організацій. Досліджено питання оцінки аудиторами ризиків, пов'язаних із здійсненням проекту з будівництва житлового будинку.
Гумега В. В. [5]	Аудит будівельних організацій проводиться з урахуванням загальних принципів, однак він має специфічні особливості, пов'язані з організаційною структурою, а також з конкретною галуззю діяльності субпідрядника. Ці особливості включають регулятивний нагляд за вартістю будівельно-монтажних робіт, різні методи визначення фінансових результатів у будівельних контрактах та невід'ємні ризики, пов'язані з діяльністю будівельних фірм. Особливу увагу слід приділити оцінці потенційних ризиків на етапі аудиту, оскільки як кількісний, так і якісний аналізи ризиків дозволять керівництву будівельної компанії прийти до об'єктивного рішення щодо життєздатності реалізації конкретного проекту.
Дмитренко В. І. [7]	Визначено основні функції та фундаментальні принципи, пов'язані з проведенням кадрового аудиту щодо стану підсистеми управління персоналом, яка вважається невід'ємною частиною системи економічної безпеки будівельних підприємств. Додатково визначено коло суб'єктів та зацікавлених осіб, залучених до кадрового аудиту стану підсистеми управління персоналом. Систематизовано основні бізнес-процеси, пов'язані з управлінням персоналом на будівельних підприємствах, які підлягають кадровому аудиту.
Костенко Ю. О. [14]	Визначено особливості проведення аудиту на підприємствах з виробництва дорожньо-будівельних матеріалів та розробки методики аудиту і обґрунтування пропозицій щодо її удосконалення.

Джерело: узагальнено автором

При дослідженні практики аудиту в будівельних організаціях, можна виділити наступні моменти:

- перед проведенням аудиту важливо вивчити законодавчу базу, що регламентує будівництво;
- проведення аудиту повинно починатися з вивчення контрактів;
- під час перевірки запасів будівельного виробництва, слід враховувати їх прийняту класифікацію, а також обладнання, необхідне для монтажу, і витрати, пов'язані з тимчасовими спорудами;
- перевірка операційної діяльності повинна бути спрямована на вивчення адміністративних витрат та витрат на збут [12].

На нашу думку, загальна проблема аудиту полягає у відсутності обґрунтованих дієвих внутрішньогосподарських стандартів аудиторської перевірки за об'єктами обліку. Важливою складовою зазначеної проблеми є недосконалість методичних засад аудиту витрат, що складає найбільшу питому вагу будь-якої перевірки різноманітних суб'єктів господарювання. Практичний досвід показує, що аудиторські фірми часто покладаються на свої власні методологічні розробки для перевірки витрат компанії, не враховуючи думки колег або їхні власні попередні здобутки, оскільки вони не доступні в необхідному форматі в економічній літературі для ефективної практики аудиту. Відповідно, така ситуація призводить до збільшення тривалості перевірки та зниження якості та ефективності процесу аудиту.

Одним із основних інструментів підвищення ефективності управління підприємством є внутрішній аудит. Потреба у внутрішньому аудиті обумовлена тим, що керівництво не бере безпосередньої участі в контролі за щоденними операціями структурних підрозділів підприємства, таким чином створюючи попит на інформацію, що формується на нижчому рівні.

Організація і методика аудиту визначається належним інформаційним забезпеченням аудитора про суб'єкт господарської діяльності, що

є досить актуальним, адже це є основою самого аудиторського процесу. Враховуючи збільшення обсягу інформації, аудитору необхідно вміти її систематизувати та класифікувати, оскільки без такого підходу важко зібрати необхідні аудиторські докази, правильно оцінити господарські факти та процеси виробництва. На якість інформації суттєво впливають технологічні та організаційні фактори, серед яких недостатнє врахування технологічних особливостей виробництва при виборі контрольованих параметрів, відсутність інструктивного та програмного забезпечення працівників з ведення обліку, ускладнення режимів експлуатації обчислювальних систем, а також розширення бази користувачів з прямим доступом до інформації тощо.

Під час проведення аудиту будівельних підприємств аудитори мають точно перевірити обсяги виконаних будівельно-монтажних робіт шляхом зіставлення отриманих результатів в інвентаризації будівельних об'єктів з актами виконання будівельно-монтажних робіт. Своєрідним питанням при аудиті підрядних будівельних організацій є виявлення особливостей формування собівартості будівельних робіт.

Не менш важливим і проблемним питанням є ведення управлінського обліку витрат взагалі та калькулювання собівартості зокрема. Хоч існує чимало досліджень на цю тему, наприклад праці зарубіжних та вітчизняних учених – економістів Бутинця Ф. Ф., Атамаса П. Й., Андерсона Х., Бачинського В. І., Голова С. Ф., Задорожного З.-М. В., Карпової Т. П., Леня В. С., Нападовської Л. В., Чижевської Л. В., Друрі К., Ентоні Р. та ін. Проте більшість авторів розглядають питання управлінського обліку у промисловості. А проблематика ведення управлінського обліку у будівництві залишається недостатньо пропрацьована. Проаналізовані в науковій літературі дослідження різних науковців щодо проблем управління витратами на будівельних підприємствах наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Огляд наукової літератури щодо проблем управління витратами в будівництві

Автор	Проблемні питання
1	2
Красношопка В. В. [16]	Для забезпечення ефективного управління витратами в статті запропоновано застосування різних економічних концепцій: концепції витрато-утворюючих чинників, концепції доданої вартості, концепції ланцюжка цінностей, концепції трансакційних витрат, концепції ABC і калькуляцію витрат на основі діяльності (ABC).
Очеретько Л. М. [23]	Надано визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення» підприємства та сутність поняття «витрати». Розглянуто нормативно-правову базу, що регулює обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами будівельної галузі. Додатково описано складові обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств. Розроблена та представлена схема обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств.

1	2
Савіна К. О. [28]	Питання ефективного управління витратами будівельно-монтажного підрозділу крупної корпорації. Розглянуто можливості застосування на аналізованому підприємстві систем таргет-костингу та кайзен-костингу.
Серьогіна Д. О. [30]	Розглянуто поняття собівартості, виявлено причини зростання та основні резерви зменшення її рівня на підприємствах будівельної сфери. Проведено аналіз економічних переваг, отриманих від впровадження ефективної політики зниження витрат. Крім того, розглянуто особливості управління витратами, що відображають унікальні аспекти будівництва, галузеві впливи на облік витрат і взаємодію між учасниками інвестиційно-будівельної діяльності.

Джерело: узагальнено автором

Однією з важливих складових управлінського обліку є внутрішньогосподарський облік, який передбачає збір, обробку та передачу інформації щодо фактичних витрат, доходів і фінансових результатів підприємства за всіма видами діяльності, класифікованих за конкретними продуктами (товарами та послугами), структурними підрозділами, та інші сегменти, призначені для внутрішніх користувачів. Суттєві зміни в організації та методології системи інформаційного забезпечення, спричинені впровадженням автоматизованих систем і технологій на сучасних підприємствах, у тому числі і будівельних, пояснюють необхідність існування досконалої системи внутрішньогосподарського контролю. Топоркова О. А. висвітлює таку проблему в управлінні витратами підприємства як створення класифікатора видів будівельно-монтажних робіт та центрів відповідальності й зв'язок з цими видами робіт груп обладнання, будівельних матеріалів та професій, що дозволить розглядати більшість витрат як прямі відносно певного виду будівельно-монтажних робіт і використовувати суму цих прямих витрат як базу розподілу для непрямих витрат [33].

Наступним важливим питанням є проведення аналізу витрат будівельного підприємства. Він охоплює дослідження величини та складу витрат на кожному етапі виконання будівельного проекту або виконання будівельних завдань з метою виявлення причин та виникнення цих витрат для подальшої їх оптимізації та зниження. Проаналізовані в науковій літературі дослідження різних науковців щодо проблем аналізу витрат у будівництві наведені в табл. 5.

Аналіз витрат має вирішальне значення для досягнення оптимального рівня витрат на виконання будівельно-монтажних робіт. Завдяки такому аналізу стає можливим визначити, які статті витрат дають економію, а які призводять до перевитрачання, таким чином визначаючи конкретні напрями оптимізації рівня собівартості, подальшого вивчення можливих резервів її зменшення. Для ефективного управління собівартістю продукції та виконаних робіт, необхідно проводити комплексний аналіз роботи підприємства. Такий аналіз повинен охоплювати не тільки підвищення технічного та організаційного рівнів виробництва, але

Таблиця 5

Огляд наукової літератури щодо проблем аналізу витрат в будівництві

Автор	Проблемні питання
Іваницька Т. Є. [11]	Характеристика методів обліку витрат і калькулювання собівартості для будівельних підприємств спрямованих на управління витратами.
Новіков О. В. [20]	Будівельна галузь є однією з найбільш ресурсоемних галузей національної економіки. Отже, на ефективність управління будівельним підприємством істотно впливає його здатність оперативно забезпечити необхідну кількість якісних трудових, матеріальних та енергетичних ресурсів.
Січний С. Б. [31]	Запропоновано методи зменшення трудових витрат, які, у свою чергу, можуть зменшити загальні витрати, пов'язані з аналізом ринку, при цьому зберігаючи подібний рівень точності кінцевого дослідження, спрямованого на встановлення ринкової ціни на однорідну продукцію на різних етапах будівельного процесу.
Човнюк Ю. В. [34]	Запропоноване рішення для подолання невизначеності навколо майбутніх витрат, враховуючи ризики, пов'язані з прогнозуванням, передбачає розробку раціональної моделі оцінки ризику, яка узгоджується з інфляційними процесами.

Джерело: узагальнено автором

й використання основних фондів, сировини, матеріалів, виробничих потужностей, трудових ресурсів і економічних відносин у їх сукупності. Основною метою цього аналізу є виявлення джерел і методів зниження собівартості для підвищення прибутковості будівельної компанії. Крім того, важливо враховувати відносини між зацікавленими сторонами, залученими до інвестиційно-будівельної діяльності, класифікувати витрати на будівництво та виявляти особливості формування собівартості будівельно-монтажних робіт.

Тому для будівельних підприємств необхідним є розроблення ефективної моделі оптимізації витрат, яка є індивідуальною та потребує врахування специфіки галузі підприємства, особливостей системи формування витрат та масштаби діяльності. Перед розробкою та впровадженням системи управління витратами необхідно провести ретельний аналіз собівартості продукції та виконаних робіт.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами проведеного дослідження ми дійшли висновку, що до проблемних питань

обліку витрат будівельних підприємств можна віднести визнання витрат, використання методів ведення обліку, відображення їх у внутрішній та фінансовій звітності тощо. Загальна проблема аудиту витрат будівельного підприємства полягає у відсутності обґрунтованих дієвих внутрішньогосподарських стандартів аудиторської перевірки та недосконалості методичних засад аудиту витрат підприємств. Аналіз має на своїй меті забезпечити можливості своєчасного передбачення ризику, правильно його оцінити, вивчити причини та розробити систему заходів, спрямовану на зведення його до мінімуму. Оцінка результатів дослідження праць вітчизняних вчених – економістів свідчить, що важливим і дієвим напрямком ефективного управління підприємством є вивчення проблемних питань сучасного стану обліку, аудиту та аналізу витрат на виконання робіт за будівельними контрактами з метою проведення подальших досліджень та розробок в напрямку їх удосконалення та адаптації до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Бурдю І. М. Особливості аудиту будівельних підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2015. Т. 20, № 2(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_esop_2015_20_2\(1\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_esop_2015_20_2(1)_44) (дата звернення: 14.11.2024).
2. Бутова Т. А. Облік і аудит собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг): теорія та удосконалення. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2019. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2019_1_15 (дата звернення: 19.11.2024).
3. Гандзюк О. В. Ключові аспекти формування облікової політики будівельними підприємствами. *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_15_45 (дата звернення: 10.11.2024).
4. Гриценко О. І., Мураста К. С. Облікові аспекти критеріїв якості будівельно-монтажних послуг. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_12_61 (дата звернення: 20.11.2024).
5. Гумега В. В. Особливості аудиту будівельних підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва. Економіка*. 2020. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.44.24-30> (дата звернення: 10.11.2024).
6. Гусарова Л. В., Кіщенко Т. Є., Косовський Є. О. Калькулювання змінних витрат при визначенні вартості будівельних робіт. *Молодий вчений*. 2020. № 2(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_2\(2\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_2(2)_31) (дата звернення: 15.11.2024).
7. Дмитренко В. І. Організація кадрового аудиту на будівельних підприємствах з позицій управління якістю та забезпечення економічної безпеки. *Вчені записки університету «КРОК». Економіка*. 2019. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2019_3_24 (дата звернення: 01.11.2024).
8. Заграй А. В. Особливості обліково-аналітичного забезпечення складу і структури собівартості електромонтажних робіт в будівельній галузі економіки. *Інтернаука*. 2021. № 5(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2021_5\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2021_5(2)_3) (дата звернення: 17.11.2024).
9. Задорожний З.-М. В. Проблеми обліку витрат у будівництві. *Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів* : матеріали Міжнародного круглого столу, м. Тернопіль, 28 трав. 2021 р. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. Т. 1. URL: <http://dspace.wupn.edu.ua/handle/316497/45479> (дата звернення: 17.11.2024).
10. Задорожний З.-М. В. Стан і перспективи розвитку бухгалтерського і управлінського обліку в умовах глобалізації : монографія. Тернопіль : Університетська думка, 2020. 295 с.
11. Іваньцька Т. Є. Аналіз методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції будівельного підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sxeebu_2016_1_23 (дата звернення: 15.11.2024).

12. Йовенко І. Проведення внутрішнього аудиту на підприємстві: важливі аспекти. *Аудитор України. Методика та практика аудиту*. 2015. № 4 URL: <https://www.pspaudit.com.ua/files/iovenko.pdf> (дата звернення: 21.11.2024).
13. Кононова О. Є., Просенко К. І. Удосконалення організації обліку витрат будівельного підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 6/2 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvshnevcsq_2016_6%282%29_7 (дата звернення: 30.11.2024).
14. Костенко Ю. О. Особливості аудиту на підприємствах з виробництва дорожньо-будівельних матеріалів. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2015_4_9 (дата звернення: 26.11.2024).
15. Краєвський В. М., Пінчук К. С. Удосконалення управлінського обліку та внутрішньогосподарського контролю у будівництві. *Економічний вісник. Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2020_5_11 (дата звернення: 20.11.2024).
16. Красношопка В. В., Токарська Ю. О. Концепції управління витратами та їх використання у формуванні витрат підприємств будівельної галузі України. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_5_54 (дата звернення: 27.11.2024).
17. Крижановський В. І. Оновлення бізнес-індикаторів моделей «управління за відхиленнями» будівельного проекту: обліково-аналітичні аспекти. *Управління розвитком складних систем*. 2017. № 32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2017_32_20 (дата звернення: 05.11.2024).
18. Мартинюк Н. Ю. Управлінський облік і контроль якості на підприємствах будівельної галузі : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Львів, 2019. 303 с.
19. Мельник Н. В., Кріль Я. Я. Економічний зміст витрат у будівництві. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2016. Т. 21, № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_escop_2016_21_10_28 (дата звернення: 14.11.2024).
20. Новіков О. В. Розмежування витрат для оцінки й аналізу ефективності управління ризиками інвестиційного проекту в будівництві. *Будівельні матеріали та виробу*. 2018. № 5–6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/smii_2018_5-6_33 (дата звернення: 26.11.2024).
21. Омецінська І. Я. Особливості формування повної собівартості продукції (робіт, послуг) в управлінському обліку для цілей ціноутворення. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2018_4_13 (дата звернення: 16.11.2024).
22. Осмятченко В. О., Пінчук К. С. Удосконалення бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30, № 1. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.01.147> (дата звернення: 18.11.2024).
23. Очеретько Л. М., Винник О. О. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_12_19 (дата звернення: 19.11.2024).
24. Павелко О. В. Витрати у будівництві: ідентифікація економічної сутності, нормативно-правове регулювання обліку та відображення у звітності. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2016. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_escop_2016_4_11 (дата звернення: 20.11.2024).
25. Пилипів Н. І., Мотиль В. М. Передумови побудови управлінського обліку на будівельних підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2017. № 23(3). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdn_en_2017_23\(3\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdn_en_2017_23(3)_39) (дата звернення: 19.11.2024).
26. Пославська Л. І., Ясишена В. В. Особливості розподілу непрямих витрат на підприємствах будівельної галузі. *Облік і фінанси*. 2017. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2017_2_11 (дата звернення: 10.11.2024).
27. Радіонова Н. Й., Власенко А. С. Організаційні та методичні аспекти аналізу витрат підприємства. *Інтернаука*. 2019. № 4(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2019_4\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2019_4(2)_7) (дата звернення: 17.11.2024).
28. Савіна К. О., Новікова О. В. Міжнародна практика управління витратами будівельного виробництва та її застосування у будівельно-монтажному підрозділі корпорації. *Збірник наукових праць Донбаської національної академії будівництва і архітектури*. 2018. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zbnprdnaba_2018_3_6 (дата звернення: 19.11.2024).
29. Садовська І. Б., Мартинюк Н. Ю., Нагірська К. Є. Проблемні аспекти впровадження методу обліку витрат на якість за моделлю «Попередження, оцінки та втрат» на будівельних підприємствах. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echscenp_2018_3_15 (дата звернення: 16.11.2024).
30. Серьогіна Д. О., Куц А. В. Удосконалення системи управління витратами на будівельних підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 47(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bzes_2019_47\(1\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bzes_2019_47(1)_35) (дата звернення: 17.11.2024).
31. Січний С. Б. Зменшення витрат при проведенні аналізу цін на ринку будівельних матеріалів. *Будівельне виробництво*. 2017. № 63 (2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/buvu_2017_63\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/buvu_2017_63(2)_16) (дата звернення: 20.11.2024).

32. Струк Н. С. Шляхи удосконалення організації обліку невикористаних операційних витрат підприємства у контексті формування статусу надійного ділового партнера на ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. 2015. № 14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_14_67 (дата звернення: 26.11.2024).
33. Топоркова О. А., Діденко А. О. Використання програмних продуктів для калькулювання та обліку витрат. *Економічна кібернетика: дослідження, розробка і використання моделей економічної поведінки суб'єктів господарювання* : матер. Всеукр. інтернет-конф., м. Дніпро, 2–3 берез. 2020 р. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jsru/handle/123456789/12047> (дата звернення: 16.11.2024).
34. Човнюк Ю. В., Приймаченко О. В., Чередніченко П. П. Концептуальні основи аналізу витрат життєвого циклу нерухомості, інвестицій у об'єкти міського будівництва і господарства при врахуванні впливу інфляційних процесів. *Інтернаука*. 2023. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2023_6_10 (дата звернення: 19.11.2024).
35. IFRS Taxonomy 2021. A view organised by IFRS Standard – in Ukrainian. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/standards/taxonomy/translations/ukrainian/2021/ukrainian-taxonomy-iti-2021-standard.pdf> (дата звернення: 26.11.2024).

References:

1. Burdo I. M. (2015) Osoblyvosti audytu budivelnnykh pidpriemstv. [Features of the audit of construction companies]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomika*, T. 20, vol. 2(1). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_2\(1\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_2(1)_44) (accessed November 14, 2024).
2. Burova T. A. (2019) Oblik i audyt sobivartosti realizovanoi produktsii (robit, posluh): teoriia ta udoskonalennia. [Accounting and Audit of Cost of Sales: Theory and Improvement]. *Naukovy visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu im. V. O. Sukhomlynskoho. Ekonomichni nauky*, vol. 1. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2019_1_15 (accessed November 19, 2024).
3. Handziuk O. V. (2017) Kliuchovi aspekty formuvannia oblikovoi polityky budivelnnykh pidpriemstvamy. [Key aspects of accounting policy formation by construction companies]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 15. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_15_45 (accessed November 10, 2024).
4. Hrytsenko O. I., Murasta K. S. (2017) Oblikovi aspekty kryteriiv yakosti budivelno-montazhnykh posluh. [Accounting aspects of quality criteria for construction and installation services]. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_12_61 (accessed November 20, 2024).
5. Humeha V. V. (2020) Osoblyvosti audytu budivelnnykh pidpriemstv. [Features of the audit of construction companies]. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva. Ekonomika*, vol. 44. DOI: <https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.44.24-30> (accessed November 10, 2024).
6. Husarova L. V., Kishchenko T. Ye., Kosovskiy Ye. O. (2020) Kalkuliuvannia zminnykh vytrat pry vyznachenni vartosti budivelnnykh robit. [Calculation of variable costs in determining the cost of construction works]. *Molodyi vchenyi*, vol. 2(2). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_2\(2\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_2(2)_31) (accessed November 15, 2024).
7. Dmytrenko V. I. (2019) Orhanizatsiia kadrovoho audytu na budivelnnykh pidpriemstvakh z pozytsii upravlinnia yakistiu ta zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky. [Organization of personnel audit at construction companies from the standpoint of quality management and economic security]. *Vcheni zapysky universytetu «KROK». Ekonomika*, vol. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2019_3_24 (accessed November 1, 2024).
8. Zahrai A. V. (2021) Osoblyvosti oblikovo-analitychnoho zabezpechennia skladu i struktury sobivartosti elektromontazhnykh robit v budivelnii haluzi ekonomiky. [Features of accounting and analytical support for the composition and structure of the cost of electrical installation works in the construction industry]. *Internauka*, vol. 5(2). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2021_5\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2021_5(2)_3) (accessed November 17, 2024).
9. Zadorozhnyi Z.-M. V. (2021) Problemy obliku vytrat u budivnytstvi. [Problems of cost accounting in construction]. *Transformatsiia bukhhalterskoho obliku, analizu ta kontroliu v umovakh sotsialno-ekonomichnykh vyklykiv* : materialy Mizhnar. kruhloho stolu (Ternopil, 28 trav., 2021) Ternopil : ZUNU, T. 1. Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45479> (data zvernennia: 17.11.2024) (in Ukrainian)
10. Zadorozhnyi Z.-M. V. (2020) *Stan i perspektyvy rozvytku bukhhalterskoho i upravlinskoho obliku v umovakh hlobalizatsii : monohrafiia*. {The state and prospects of development of accounting and management accounting in the context of globalization: monograph}. Ternopil : Universytetska dumka, 295 p. (in Ukrainian)
11. Ivanytska T. Ye. (2016) Analiz metodiv obliku vytrat i kalkuliuvannia sobivartosti produktsii budivelnnoho pidpriemstva. [Analysis of methods of cost accounting and production costing of a construction company]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 1. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cxeebu_2016_1_23 (accessed November 15, 2024).

12. Iovenko I. (2015) Provedennia vnutrishnoho audytu na pidpriemstvi: vazhlyvi aspekty. [Conducting an internal audit at an enterprise: important aspects]. *Audytor Ukrainy. Metodyka ta praktyka audytu*, vol. 4 Available at: <https://www.pspaudit.com.ua/files/iovenko.pdf> (accessed November 21, 2024).
13. Kononova O. Ye., Prosenko K. I. (2016) Udoskonalennia orhanizatsii obliku vytrat budivelnogo pidpriemstva. [Improving the organization of cost accounting of a construction company]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 6/2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6%282%29__7 (accessed November 30, 2024).
14. Kostenko Yu. O. (2015) Osoblyvosti audytu na pidpriemstvakh z vyrobnytstva dorozhno-budivelnnykh materialiv. [Peculiarities of audit at enterprises producing road construction materials]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*, vol. 4. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2015_4_9 (accessed November 26, 2024).
15. Kraievskiy V. M., Pinchuk K. S. (2020) Udoskonalennia upravlinskoho obliku vnutrishnoho hospodarskoho kontroliu u budivnytstvi. [Improving management accounting and internal control in construction]. *Ekonomichniy visnyk. Finansy, oblik, opodatkovannia*, vol. 5. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2020_5_11 (accessed November 20, 2024).
16. Krasnoshapka V. V., Tokarska Yu. O. (2018) Kontseptsii upravlinnia vytratamy ta yikh vykorystannia u formuvanni vytrat pidpriemstv budivelnoi haluzi Ukrainy. [Concepts of cost management and their use in the formation of costs of enterprises in the construction industry of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, vol. 5. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_5_54 (accessed November 27, 2024).
17. Kryzhanovskiy V. I. (2017) Onovlennia biznes-indyikatoriv modelei «upravlinnia za vidkhyleniamy» budivelnogo proektu: oblikovo-analitychni aspekty. [Updating the business indicators of the “deviation management” model of a construction project: accounting and analytical aspects]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*, vol. 32. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2017_32_20 (accessed November 05, 2024).
18. Martyniuk N. Yu. (2019) *Upravlinskyy oblik i kontrol yakosti na pidpriemstvakh budivelnoi haluzi*. [Management accounting and quality control in the construction industry] : dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09. Lviv, 2019. 303 p. (in Ukrainian)
19. Melnyk N. V., Kril Ya. Ya. (2016) Ekonomichniy zmyst vytrat u budivnytstvi. [The economic content of costs in construction]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomika*, T. 21, vol. 10. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_10_28 (accessed November 14, 2024).
20. Novikov O. V. (2018) Rozmezhuvannia vytrat dlia otsinky y analizu efektyvnosti upravlinnia ryzykamy investytsiinogo proektu v budivnytstvi. [Cost allocation for assessing and analyzing the effectiveness of risk management of an investment project in construction]. *Budivelni materialy ta vyroby*, vol. 5–6. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/smii_2018_5-6_33 (accessed November 26, 2024).
21. Ometsinska I. Ya. (2018) Osoblyvosti formuvannia povnoi sobivartosti produktsii (robit, posluh) v upravlinskomu obliku dlia tsilei tsinoutvorennia. [Peculiarities of forming the full cost of products (works, services) in management accounting for pricing purposes]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 4. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2018_4_13 (accessed November 16, 2024).
22. Osmiatchenko V. O., Pinchuk K. S. (2020) Udoskonalennia bukhhalterskoho obliku budivelnomontazhnykh robit. [Improvement of accounting for construction and installation works]. *Ekonomichniy analiz*, T. 30, vol. 1. Available at: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.01.147> (accessed November 18, 2024).
23. Ocheretko L. M., Vynnyk O. O. (2018) Udoskonalennia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia protsesu upravlinnia vytratamy budivelnnykh pidpriemstv. [Improvement of accounting and analytical support for the cost management process of construction companies]. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_12_19 (accessed November 19, 2024).
24. Pavelko O. V. (2016) Vytraty u budivnytstvi: identyfikatsiia ekonomichnoi sutnosti, normatyvno-pravove rehuliuвання obliku ta vidobrazhennia u zvitnosti. [Costs in construction: identification of economic essence, regulatory and legal regulation of accounting and reporting]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 4. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_4_11 (accessed November 20, 2024).
25. Pylypiv N. I., Motyl V. M. (2017) Peredumovy pobudovy upravlinskoho obliku na budivelnnykh pidpriemstvakh. [Prerequisites for building management accounting at construction enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 23(3). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhd_u_2017_23\(3\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhd_u_2017_23(3)_39) (accessed November 19, 2024).
26. Poslavskaya L. I., Yasyshena V. V. (2017) Osoblyvosti rozpodilu nepriamykh vytrat na pidpriemstvakh budivelnnoi haluzi. [Peculiarities of distribution of indirect costs in the construction industry]. *Oblik i finansy*, vol. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2017_2_11 (accessed November 10, 2024).

27. Radionova N. Y., Vlasenko A. S. (2019) Orhanizatsiini ta metodychni aspekty analizu vytrat pidpriemstva. [Organizational and methodological aspects of enterprise cost analysis]. *Internauka*, vol. 4(2). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2019_4\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2019_4(2)_7) (accessed November 17, 2024).
28. Savina K. O., Novikova O. V. (2018) Mizhnarodna praktyka upravlinnia vytratamy budivelnoho vyrobnytstva ta yii zastosuvannia u budivelno-montazhnomu pidrozdili korporatsii. [International practice of construction production cost management and its application in the construction and installation division of the corporation]. *Zbirnyk naukovykh prats Donbaskoi natsionalnoi akademii budivnytstva i arkhitektury*, vol. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zbnpdnaba_2018_3_6 (accessed November 19, 2024).
29. Sadovska I. B., Martyniuk N. Yu., Nahirska K. Ye. (2018) Problemni aspekty vprovadzhennia metodu obliku vytrat na yakist za modelliu «Poperedzhennia, otsinky ta vtrat» na budivelnnykh pidpriemstvakh. [Problematic aspects of implementing the method of quality cost accounting based on the "Prevention, Evaluation and Losses" model at construction enterprises]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky*, vol. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2018_3_15 (accessed November 16, 2024).
30. Serohina D. O., Kushch A. V. (2019) Udoskonalennia systemy upravlinnia vytratamy na budivelnnykh pidpriemstvakh. [Improving the cost management system at construction companies]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 47(1). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_47\(1\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_47(1)_35) (accessed November 17, 2024).
31. Sichnyi S. B. (2017) Zmenschennia vytrat pry provedenni analizu tsin na rynku budivelnnykh materialiv. [Reduced costs when analyzing prices in the construction materials market]. *Budivelne vyrobnytstvo*, vol. 63 (2). Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/buvu_2017_63\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/buvu_2017_63(2)_16) (accessed November 20, 2024).
32. Struk N. S. (2015) Shliakhy udoskonalennia orhanizatsii obliku nevyrobnychykh operatsiinykh vytrat pidpriemstva u konteksti formuvannia statusu nadiinoho dilovoho partnera na rynku. [Ways to improve the organization of accounting for non-production operating expenses of an enterprise in the context of forming the status of a reliable business partner in the market]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnoho universytetu. Ekonomika i menedzhment*, vol. 14. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_14_67 (accessed November 26, 2024).
33. Toporkova O. A., Didenko A. O. (2020) Vykorystannia prohramnykh produktiv dlia kalkuliuvannia ta obliku vytrat. [Use of software products for costing and accounting]. *Ekonomichna kibernetyka: doslidzhennia, rozrobka i vykorystannia modelei ekonomichnoipovedinky subiektiv hospodariuvannia: mater. Vseukr. internet-konf. (Dnipro, 2–3 berez. 2020)*. Available at: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/12047> (accessed November 16, 2024). (in Ukrainian)
34. Chovniuk Yu. V., Prymachenko O. V., Cherednichenko P. P. (2023) Kontseptualni osnovy analizu vytrat zhyttievoho tsykladu nerukhomosti, investytsii u obiekty miskoho budivnytstva i hospodarstva pry vrakhuvanni vplyvu inflatsiinykh protsesiv. [Conceptual framework for analyzing the life cycle costs of real estate, investments in urban construction and utilities, taking into account the impact of inflationary processes]. *Internauka*, vol. 6. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_6_10 (accessed November 19, 2024).
35. IFRS Taxonomy 2021. A view organised by IFRS Standard – in Ukrainian. Available at: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/standards/taxonomy/translations/ukrainian/2021/ukrainian-taxonomy-iti-2021-standard.pdf> (accessed November 26, 2024).